

Förslag till naturreservatet Kolens kvarn, Gotlands kommun

Förslag

Länsstyrelsen föreslår att skydda fastigheten Visby Snäckgården 1:28 i syfte att skapa ett långsiktigt skydd för Kolens kvarn – ett av länets mest värdefulla vattendrag. Förslaget är framtaget i samband med det uppdrag som länsstyrelsen fått av Havs- och vattenmyndigheten att skydda länets värdefullaste vattendrag. Se beskrivning av områdets naturvärden nedan. Med tanke på områdets höga värden för friluftslivet samt områdets pedagogiska potential är skydd av området särskilt angeläget.

Grunden för länsstyrelsens förslag centreras kring själva vattendraget och den direkt omgivande skogen. Med tanke på områdets höga värden för friluftslivet ser länsstyrelsen att ett skydd av hela fastigheten ligger i linje med länsstyrelsens och Region Gotlands uppdrag för att utveckla friluftsliv i länet. Hela området ligger inom riksintresse för friluftsliv och naturvård (MB kap 3).

Vid bildande av naturreservat ersätts markägaren med 125 % av värdet av intrånget på marken. Med denna inkomst skulle Region Gotland kunna använda till att finansiera andra projekt för naturvård som Region Gotland bedriver. Med tanke på områdets höga naturvärden, de riksintressen som berörs samt strandskyddet är det svårt att bedriva andra inkomstbringande verksamheter på fastigheten.

Länsstyrelsen skulle gärna samarbeta med Region Gotland för att tillgängliggöra området för allmänheten och visa upp båda myndigheternas arbete för naturvård och friluftsliv. Eftersom Kolens kvarn ligger i Visby, så är det särskilt lämpligt att utveckla platsen för det tätortsnära friluftslivet. Här finns det stora möjligheter för Länsstyrelsen och Region Gotland att nå ut till medborgarna med myndigheternas naturvårdsarbete och de särskilda värden i gotländska vattendrag. Länsstyrelsen har exempelvis färdigt

skyltmaterial med illustrationer som visar upp värdena i ett gotländskt vattendrag.

Beskrivning av föreslaget område

Kolens kvarn är ett av de få vattendrag på Gotland som i stora delar håller vatten året om. Det är också ett av få vattendrag på Gotland som till största del har en naturlig sträckning. Vattendraget är endast sparsamt påverkat av dikning och andra dränerande faktorer. Här leker den skyddsvärda fisken havsöring. Den gotländska havsöringen är genetiskt unik och en viktig rovfisk i Östersjöns ekosystem. Havsöringen hjälper till att motverka övergödningen genom att den begränsar mängden småfisk. Havsöringen är också viktig för fritidsfisket på ön.

Havsöringen vandrar upp under senhösten och leker under perioden oktober till januari. Det är en speciell upplevelse att på senhösten höra och se de stora öringarna plaska i det lilla vattendraget under leken.

Kolens kvarns mynningsområde går igenom ett mycket välbesökt skogsområde där både boende och besökare rör sig kontinuerligt under året. Detta tillsammans med platsens unika värden kopplade till vattendraget gör att området kan utvecklas vidare för friluftsliv och allmänhetens intressen. Området är även en upplevelse ur kulturvårdssynpunkt. Här kan du se rester av den gamla kvarnen, Kolens kvarn, som en gång funnits här i anslutning till ån.

De naturvärden som är utredda på fastigheten är knutna till vattendraget. Kolens kvarn ligger delvis inom värdetrakt för gräsmark. Det är i dagsläget inte känt hur mycket skoglig värdekärna som finns invid vattendraget. Det finns ett antal artfynd på platsen som indikerar höga naturvärden exempelvis de rödlistade arterna mörkfjällig musseron, skör landsmossa, forsmossa och stenporella. Rödlistade mossor är inte så vanligt på Gotland, förekomst av träd runt vattendraget gör att fuktigheten bibehålls bra, vilket skapar en utmärkt livsmiljö för sällsynta mossor. De övriga artfynd som finns indikerar tillsammans med skogens struktur och områdets placering i landskapet att fastigheten i övrigt är skyddsvärd.

Sammanfattningsvis finns här möjligheter att bilda skydd för på Gotland underrepresenterade naturmiljöer och samtidigt utveckla en plats för det tätortsnära friluftslivet.

Syftet med skyddet

Syftet med skyddet av området är att säkra lekmiljöer för havsöring vid Kolens kvarn, viktiga källflöden och försäkra att skadlig påverkan undviks. Syftet med skyddet är också att tillgängliggöra och visa upp en särpräglad och intressant naturmiljö kring vattendraget för Gotlands invånare och besökare.

- Vattendraget, skogen och våtmarken med en artrik flora och fauna knutna till dessa miljöer ska vårdas och bevaras.
- Arten havsöring ska ha en gynnsam bevarandestatus.
- En gynnsam hydrologi säkerställs för vattendraget och arterna knutna till det.
- Naturvärdena och naturmiljön, med ingående flora och fauna, i vattendraget ska bevaras och utvecklas.
- Strukturer med död ved och beskuggning av vattendraget ska förekomma i en omfattning som är gynnsam för vattendraget och de arter som lever där.
- Reservatet ska bidra till att uppnå gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för naturtyperna *sten- och grusvallar* (1220), *mindre vattendrag* (3260) och *kalkgräsmark* (6210).
- Bidra till ett förbättrat miljötillstånd i Östersjön

Syftet med naturreservatet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behov av områden för friluftslivet. Upplevelsevärdena ska bevaras och utvecklas, se rubriken Skälen för skyddet.

- Delar av skogarna ska vara lättvandrade och ha god sikt.
- Besökare ska kunna ta del av områdets upplevelsevärden och få kunskap om vattendragets unika värden och arter.

Syftet ska uppnås genom:

- naturvårdsinriktade röjningar och huggningar, löpande vid behov,
- naturvårdande åtgärder vid behov i vattendraget,
- anordningar och åtgärder för områdets besökare, exempelvis bänkbord, grillplats, vandringsled, bro, skyltar och spång,
- minimera exploatering och annan negativ mänsklig påverkan på områdets vattenmiljö samt omgivande mark,
- förutsättningar för det rörliga friluftslivet stärks med hjälp av enkla friluftsanordningar och underhåll av dessa samt att möjlighet ges till enstaka tillskott av vindskydd, spång/bro. Tillkommande anläggningar ska stå öppna och vara

tillgängliga för alla och får ej verka avhållande för allmänheten att röra sig i området.

Skälen för skydd

Havsöringen vandrar upp under senhösten och leker under perioden oktober till januari. Äggen ligger i skyddade i bottengruset och äggen kläcks under senare delen av april. Havsöringen stannar olika länge i vattendraget och beroende på vattentillgången kan den lämna bäcken redan efter någon månad eller stanna upp till 2 år innan vandringen till havet.

För att vattendraget ska bibehålla god status behövs en skyddande bård på båda sidor om vattendraget. Det är också av vikt att bibehålla väl tilltagen areal med skog i vattendragets utbredningsområde för att säkerställa att markvatten bibehålls under året.

- Vattendraget har en hög grad av naturlighet och hyser höga värden med ett livskraftigt bestånd av havsöring
- Vattendragets grusiga botten utgör viktiga lekplatser för havsöringens rom
- Området hyser flera rödlistade arter
- Området är ett populärt rekreatjonsområde
- Höga naturvärden i ett landskapsperspektiv (Grön Infrastruktur, GI), värdetrakt för gräsmark
- Tätortsnära läge medför en hotbild att området är utsatt för oförsiktig användning.

Skyddet är en del av att uppfylla den av regeringen antagna strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Denna strategi är Sveriges svar på hur vi ska bidra till att uppfylla den strategiska planen inom konventionen om biologisk mångfald, målen i EU:s strategi för biologisk mångfald samt målen i vårt nationella miljömålsarbete. Skyddet är också i linje med Havs- och vattenmyndighetens nationella strategi för skydd av sjö- och vattendragmiljöer med höga natur- och kulturvärden.

Förslag till föreskrifter

A-Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. uppföra eller utföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg,
3. dra fram mark- eller luftledning,
4. gräva, schakta, fylla ut, spränga, borra, orsaka körskador eller på annat motsvarande sätt påverka mark eller block,
5. anordna upplag,
6. dika, dikesrensa, dämma eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologi.
7. avverka, upparbeta eller bortföra levande eller dött träd eller buske eller utföra annan skogsbruksåtgärd,
8. jaga under lör-, sön- och helgdagar,
9. bedriva fiske,
10. tillföra växtnäringsämne eller använda kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel,
11. avsiktligt införa såväl främmande som inhemsk växt-, svamp eller djurart, t.ex. plantera in träd eller så in blommor,
12. använda avmaskningspreparat på betesdjur då de uppehåller sig inom reservatet, annat än vid skriftlig rekommendation från veterinär,
13. tillskottsutfodra betesdjuren då de uppehåller sig inom reservatet, annat än tillfällig (högst två veckor) övergångsutfodring vid utsläpp och installning,
14. sätta upp tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftslivsverksamhet.

Föreskrifterna ovan (A) ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som framgår av föreskrifterna enligt 7 kap 6 § miljöbalken nedan,
- b) normalt underhåll av befintlig väg,
- c) underhåll av kulturlämningar,
- d) rättighetshavare till ledningar och jordkablar att utföra underhåll, ersättning och borttagande av befintlig ledning inom samma område med försiktighet och på så sätt att så lite skador som möjligt på mark och hydrologi uppstår. Vid planerat arbete ska förvaltaren informeras innan åtgärden sker. Vid akuta åtgärder ska förvaltaren informeras snarast möjligt.

B-Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla

1. röjning och uppmärkning av reservatsgränsen,
2. uppsättning och underhåll av skyltar,
3. betesdrift eller annan hävd (inklusive uppförande och underhåll av stängsel, grindar och stängselgenomgångar) inom området,
4. naturvårdsinriktad röjning, plockhuggning och luckhuggning, i varierande omfattning utifrån markens kulturprägel,
5. användning av nödvändiga beprövade metoder i syfte att bekämpa organismer, exempelvis invasiva arter, som kan orsaka allvarliga skador på naturvärdena i reservatet,
6. användning av nödvändiga beprövade skötselmetoder i syfte att bevara naturvärden och kompensera för förlust av naturvärden som hotas av organismerna som omfattas av föreskrift 5,
7. naturvårdande åtgärder, exempelvis tillförsel av lekgrus och borttagning av vandringshinder, i vattendraget,
8. anläggande och underhåll av anordningar för besökare, exempelvis vindskydd, grillplats, spång/bro, med mera,
9. anläggande av parkeringsplats enligt bifogad karta, bilaga xxx,
10. vandringsleder och stigar, befintliga eller nya, anläggs, underhålls och utvecklas,
11. eventuella spänger och bänkbord anläggs i anslutning till vandringsleder vid behov,
12. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte.

C-Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. parkera motorfordon, husvagn eller släpvagn annat än på särskilt anvisade vägar och platser,
2. parkera längre än 24 timmar i sträck,
3. tälta mer än högst ett dygn på samma ställe,
4. göra upp eld, annat än vid anvisade grillplatser,
5. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, snitsla spår eller att göra inskrift,
6. avsiktligt eller oavsiktligt dumpa eller lämna trädgårdsavfall,
7. fiska.

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

8. samla in djur, växt, svamp eller lav för vetenskapliga eller andra studier, eller på andra sätt skada eller störa växt- och djurlivet i dessa syften,

9. använda området för organiserade övningar, organiserade tävlingar, organiserad lägerverksamhet eller liknande.

Föreskrifterna ovan (C) ska inte utgöra hinder för:

- a) fordonstrafik på väg som är upplåten för allmän trafik,
- b) mindre exkursioner i kunskapsspridande syfte, där även insamling av marksvamp ingår.

Miljökvalitetsmål

Beslutet ger ett långsiktigt skydd till vattendrag, skogar och våtmarker med höga naturvärden samt bidrar till en rik biologisk mångfald med många sällsynta arter. Beslutet bidrar därmed till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Reservatets vattenhållande förmåga bidrar till miljökvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet*.

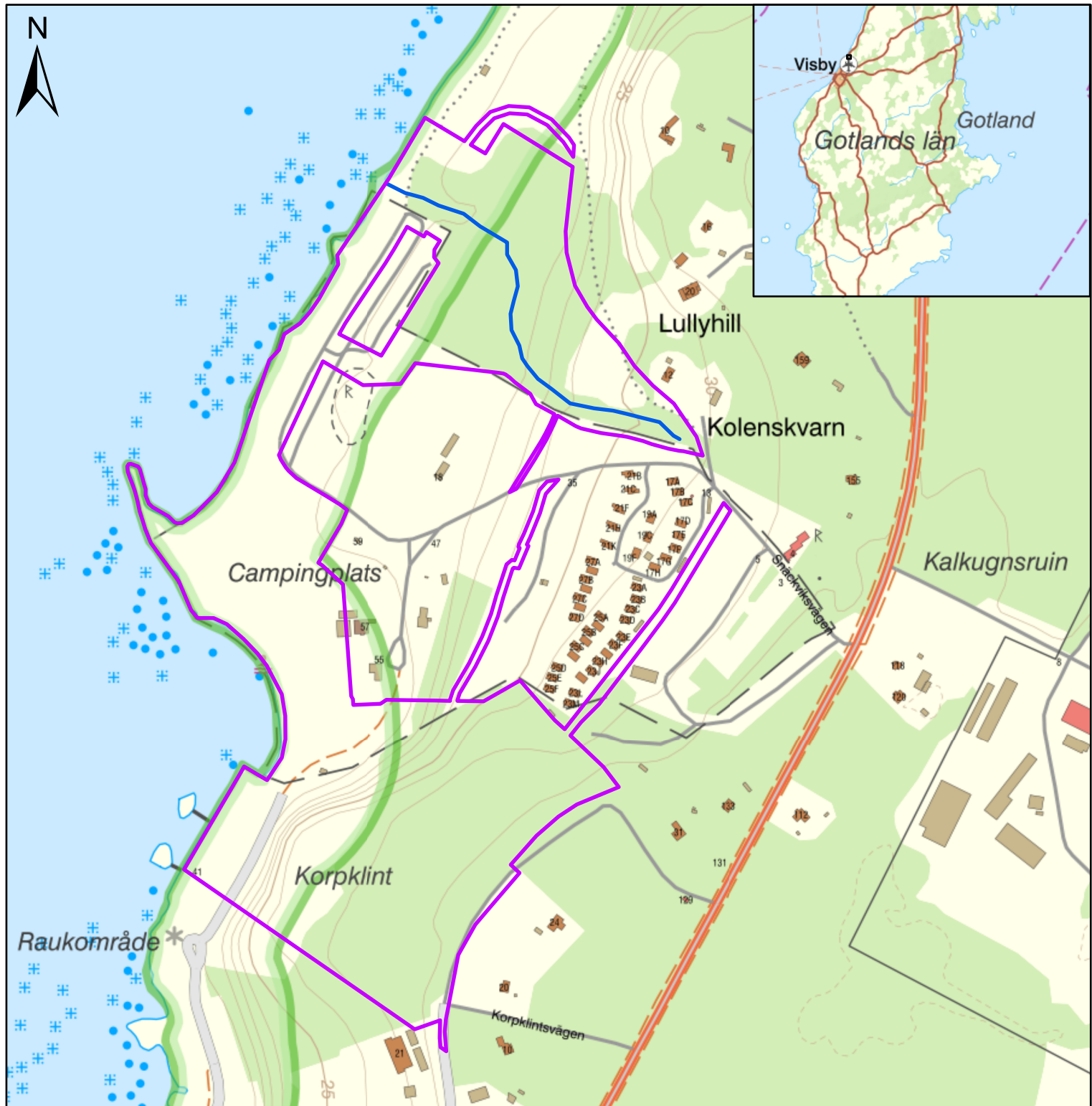
Ekosystemtjänster

Kolens kvarn hyser en variation av friska och motståndskraftiga ekosystem. Naturmiljön bidrar till att bevara biologisk mångfald och artrikedom långsiktigt i Sverige och i världen. En stor mångfald av växter och djur försäkrar oss tillgång till alla nyttor arterna bidrar med i ekosystemen och som vi är beroende av, såsom pollinering, nedbrytning och näringsåterförsel, jordbearbetning, predation av skadedjur på grödor och plantor och tillväxt av skogen genom mykorrhizasvampar.

Meandrande vattendrag håller kvar vattnet längre på våren och samlar på sig vatten under stora flöden. Detta ger en utjämnande effekt på vattenflödet vilket minskar översvämningsrisken nedströms under höga flöden.

Bilagor

1. Karta till förslaget

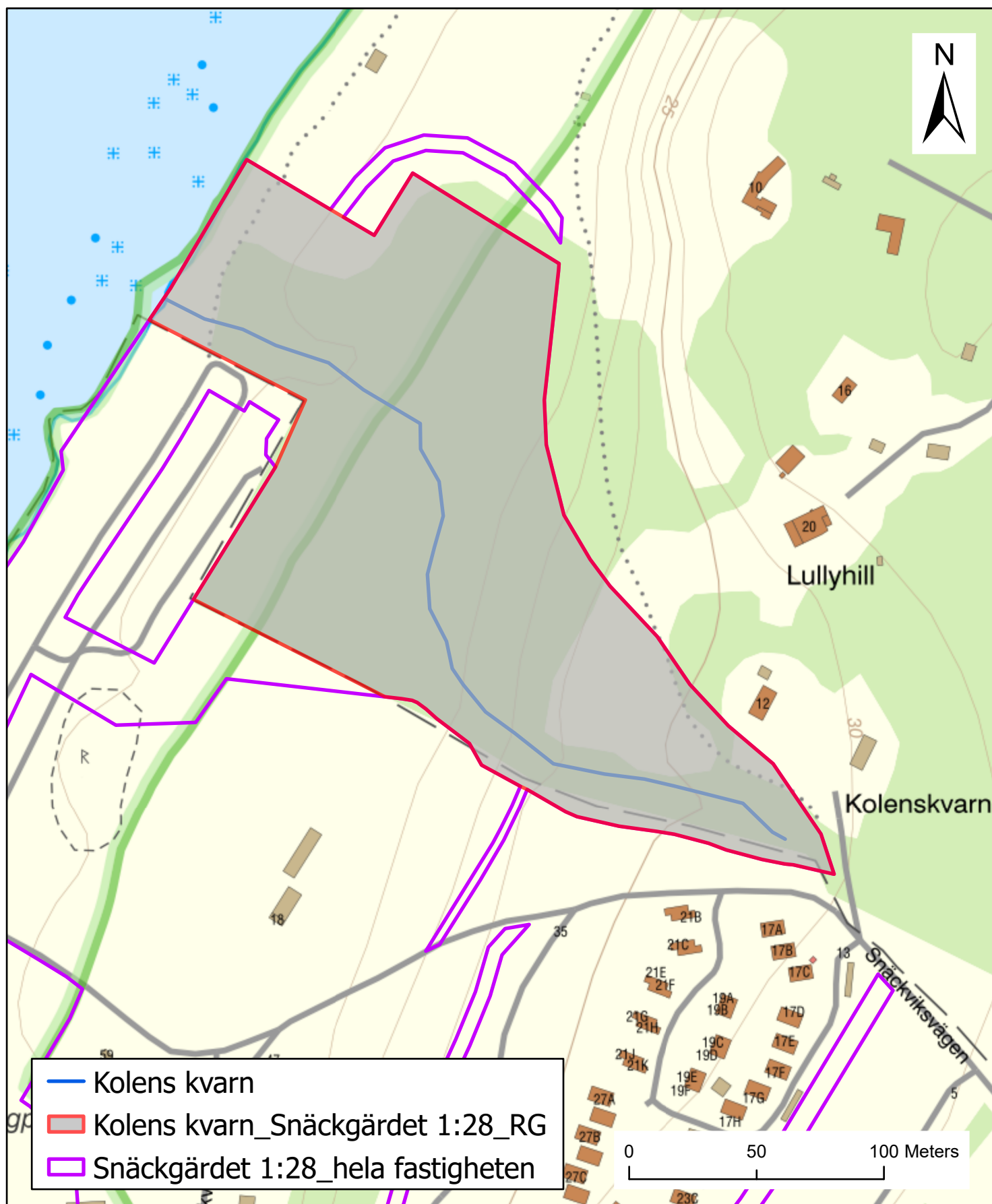
Teckenförklaring

- Kolens kvarn
- Snäckgärdet 1:28_hela fastigheten

0 125 250 500 Meter

Kolens kvarn - delar av *Visby Snäckgårdet 1:28>1*

Skala 1:2 000 [A4]

Bakgrundskarta © Lantmäteriet
Geodatasamverkan